

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no: 22382/07

Adil YILDIRIM/TÜRKİYE

Başkan,

Paul Lemmens,

Hâkimler,

Jon Fridrik Kjølbros,

Ivana Jelić,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 22 Ocak 2019 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Yukarıda anılan 9 Mayıs 2007 tarihli başvuruyu göz önüne alarak,
Tarafların davanın dostane çözümlerle sonlandırılmasını kabul ettiği yönündeki resmi deklarasyonları dikkate alarak

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere karşılık olarak başvuran tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR VE USUL

1. Başvuran Adil Yıldırım 1972 doğumlu bir Türk vatandaşı olup başvurusunu yaptığı sırada Mersin Cezaevi'nde tutuklu bulunmaktaydı. Başvuran Mahkeme önünde Strazburg'da avukatlık yapan Ü. Kılınc tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet"), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Davanın tahsis edildiği Bölüm Başkanı, 12 Haziran 2017 tarihinde, Mahkeme İçtüzüğü'nün 54 § 2 (a) ve (c) maddesi uyarınca, taraflardan başvuranın temyiz dilekçelerini ibraz etmelerinin talep edilmesine karar vermiştir.

A. Davanın Koşulları

4. Başvuran, 1972 doğumlu olup; Mersin'de tutuklu bulunmaktadır.

5. Başvuran, yasa dışı silahlı örgüt olan PKK'ya üye olması şüphesiyle 29 Eylül 2003 tarihinde polis tarafından gözaltına alınmıştır.

6. Başvuran, polise, savcıya ve sorgu hâkimine verdiği ifadelerde, kendisine yöneltilen tüm suçlamaları reddetmiştir. Daha sonra, sorgu hâkimi 1 Ekim 2003 tarihinde başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

7. İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısı, 3 Kasım 2003 tarihinde, başvuran aleyhinde bir iddianame hazırlamış ve başvuran ile beraber diğer sanık Mehmet Ali Türk'ü (*Türk/Türkiye* davasında başvuran, no. 22744/07, 5 Eylül 2017) Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca, Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işlemekle suçlamıştır.

Savcı, PKK mensubu olan başvuranın 1992'de yasa dışı örgütün emriyle K. G.'yi vurduğunu ileri sürmüştür. Savcı, K. G.'nin PKK üyesi olan kardeşinin güvenlik güçleriyle yaşanan bir çatışmada öldürüldüğünü ve

kardeşinin ölümünün ardından K.G.'nin kardeşinin dul karısı ile ilişki içerisine girdiğini kaydetmiştir. Başvuran, S.K. ve Mehmet Ali Türk ile beraber K. G.'yi ilişkisi yüzünden cezalandırmak amacıyla öldürme emri almıştır. Silahlı saldırı sırasında K.G. yaralanmıştır.

8. Başvuran, 8 Ocak 2004 tarihli ilk duruşmada, İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde avukatı huzurunda ifade vermiştir. Başvuran, yasa dışı örgüt üyeliği suçlamalarını reddetmiş ve 1992'de K. G.'yi hedef alan silahlı saldırıda yer almadığı öne sürmüştür. Başvuran, mağdur K. G. ve tanık S. K. ya da M. N. A.'yı tanımadığını iddia etmiştir. (İlgili kişiler daha önce, K. G.'nin vurulmasına ilişkin başka bir ceza davasında yargılanmışlardı). Başvuran, K. G. ile S. K.'nin ifadelerini ve M. N. A.'nın ifadelerinin ve ifadeli yer gösterme tutanağının da dâhil olduğu dava dosyasındaki belgelerle ilgili soru yöneltildiğinde, söz konusu belgeleri reddetmiştir. Başvuranın avukatı, *diğerlerine ilaveten*, M. N. A ve S. K.'nin ifadelerinin gerçekleri yansıtmadığını ve diğer davadaki suçlayıcı ifadelerini geri çektiklerini kaydetmiştir.

9. Yargılamayı yürüten mahkeme, 4 Mayıs 2004 tarihli üçüncü duruşmada, başvuranın ve diğer sanık Mehmet Ali Türk'ün savunmalarını doğrulamak amacıyla, daha önce aynı olayın konu edildiği bir davada (no. 1996/9) yargılanan M. N. A., S. K. ve B. Ç.'nin dinlenmesinin gerekli olduğuna karar vermiştir. Bu bağlamda, yargılamayı yürüten mahkeme M. N. A., S. K. ve B. Ç.'nin hangi cezaevlerinde tutuklu bulunduğu öğrenilmesi için gerekli adımların atılmasına ve hapisshaneden salınmış olmaları durumunda yeni adreslerine ilişkin olarak sorgulamaların yapılmasına hükmetmiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme yüzleştirmenin tanıkların yeri belirlendikten sonra gerçekleştirilmesine karar vermiştir. Mahkeme, M.N.A., S.K. ve B.Ç.'nin yargı yetkisi dışında bulunmaları halinde, başvuranın ve diğer sanığın hem önden hem de profilden fotoğraflarının çekilmesine ve bu fotoğrafların dava ile ilgili raporlarla birlikte gönderilmesine karar vermiştir. Söz konusu kişilerin İzmir

merkezinde ikamet etmeleri halinde, kendilerinin bizzat tanık olarak dinlenmesine karar vermiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme aynı zamanda mağdur K. G.'nin bizzat mahkeme önünde ifadesini sunması amacıyla K. G.'nin adresinin ibraz edilmesine hükmetmiştir.

10. Yargılamayı yürüten mahkeme 29 Haziran 2004 tarihinde görülen duruşmada S. K.'nin tanık olarak ifadelerini dinlemiştir. S. K., başvuran ya da sanık Mehmet Ali Türk'ü tanımadığını ve kendileri ile daha önce tanışmadığını belirtmiştir. Tanık S. K., K. G.'nin vurulmasına ilişkin doğrudan bilgi sahibi olmadığını ve daha önce verdiği ifadelerinin M.N.A. ve B. Ç.'den aldığı bilgilere dayandığını öne sürmüştür. Yargılamayı yürüten mahkeme, M. N. A., B. Ç. ve K. G.'ye ilişkin kararlarını yinelemiştir.

11. 26 Ağustos 2004 tarihinde görülen duruşmada, başvuranın avukatı M.N.A.'nin depresyonda olduğunu belirten 3 Eylül 2002 tarihli Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'nin raporunu mahkemeye sunmuştur. Bu doğrultuda, avukat yargılamayı yürüten mahkemeden M. N. A'nın tanık olarak çağrılmaması talebinde bulunmuştur. Yargılamayı yürüten mahkeme bu talebe cevap vermemiştir.

Duruşma dökümüne göre, başvuranın avukatı M. N. A.'nın sağlık durumunu gösteren dört farklı rapor daha sunmuştur. Ancak, başvuran bu raporları Mahkeme'ye başvururken ibraz etmemiştir.

12. 30 Haziran 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 16 Haziran 2004 tarihli 5190 sayılı Kanun uyarınca, Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmıştır. Bu nedenle, başvuran aleyhinde açılan dava için İzmir Ağır Ceza Mahkemesi görevlendirilmiştir.

13. Dava dosyasında yer alan bilgilere göre, K. G.'nin yaralanmasına ilişkin olarak B. Ç., S. K. ve M. N. A. aleyhinde başka bir dava açılmıştır (İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından verilen karar no. 1996/9 E., 1997/142 K.). Bu yargılamalar sırasında sanıklardan alınan ifadeler de dava dosyasına dâhil edilmiştir.

14. S. K. 29 Haziran 2004 tarihinde İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi önüne çıkmış ve aleyhinde açılan ceza yargılamalarına ilişkin 1995’de verdiği ifadeleri yalanlamıştır. S. K., polis tarafından gözaltında tutulduğu sırada kötü muameleye maruz kaldığını ve ilgili ifadelerini baskı altındayken imzaladığını öne sürmüştür.

15. Yargılamayı yürüten mahkemenin istinabe yazısı üzerine, Siirt Ağır Ceza Mahkemesi 19 Ağustos 2004 tarihinde M. N. A.’yı sorgulamıştır. Siirt Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki duruşmanın dökümlerine göre, söz konusu zamanda M. N. A.’nın hapis cezası Siirt E-tipi Cezaevi’nde infaz ediliyordu. M. N. A., 1992 yılında, kendisinin başvuran ve Mehmet Ali Türk ile beraber PKK’dan talimat aldığını ve K. G.’yi vuranın S.K. olduğunu söylemiştir. M. N. A., başvuran ve Mehmet Ali Türk’ün K. G.’yi öldürmek için gittiğini, kendisinin ise silahlı saldırıda bölgede güvenliği sağlamak için gözcülük yaptığını belirtmiştir. M. N. A., silah sesleri duyduğunu fakat K. G.’nin vurulduğunu görmediğini söylemiştir. M. N. A., aynı zamanda başvuran ve Mehmet Ali Türk’ü fotoğraflardan teşhis etmiştir. Siirt Ağır Ceza Mahkemesi, M. N. A.’dan 1995 yılında polise ve savcılığa verdiği ifadeler ile mahkemeye verdiği ifadeler arasındaki tutarsızlıkları açıklığa kavuşturmasını talep etmiştir. M. N. A., olayları asıl gerçekleştiği şekliyle mahkemeye anlattığı hususunda ısrar etmiştir. Mahkeme, M. N. A.’ya 29 Kasım 1995 tarihinde savcıya verdiği ifadesinde sanığı tanımadığını söylediğini hatırlatmıştır. Mahkeme, ayrıca M. N.A.’dan söz konusu ifadelerini açıklığa kavuşturmasını talep etmiştir. Buna müteakiben, M. N. A. söz konusu ifadeleri 29 Kasım 1995 tarihinde sanık olarak sorgulandığı için verdiğini belirtmiştir. M. N. A., artık olayları asıl gerçekleştiği şekliyle mahkemeye anlattığını yinelemiştir.

16. M. N. A.’nın ifadeleri 17 Aralık 2004 tarihinde görülen yedinci duruşmada okunmuştur. Başvuranın avukatı, M.N.A.’nın 1995 tarihinde ve daha sonrasında verdiği ifadelerde tutarsızlıklar olması nedeniyle söz konusu ifadelere itiraz etmiştir. Avukat, M. N.A.’ya ilişkin tıbbi rapora

atıfta bulunarak söz konusu ifadelerin güvenilir olarak değerlendirilmesini talep etmiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme bu talebe cevap vermemiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme, B. Ç. ve K. G.'ye ilişkin olan kararlarını yinelemiştir.

17. 17 Şubat 2005 tarihinde sekizinci duruşma görülmüş ve yargılamayı yürüten mahkeme B. Ç. ve K. G.'ye ilişkin kararlarını yinelemiştir.

18. 28 Nisan 2005 tarihinde görülen dokuzuncu duruşmada da, yargılamayı yürüten mahkeme tekrardan B. Ç. ve K. G.'ye ilişkin kararlarını yinelemiştir.

19. 12 Temmuz 2005 tarihinde görülen onuncu duruşmada mağdur K.G. yargılamayı yürüten mahkeme önüne çıkmış ve tanık sıfatıyla ifade vermiştir. K. G., başvuran ve Mehmet Ali Türk'ü olay yerinde görmediğini ve silahlı saldırıya karışmadıklarını dile getirmiştir. K.G., kendisini vuran kişileri detaylı olarak tasvir etmiştir.

Yargılamayı yürüten mahkeme, K. G.'nin saldırının hemen ardından verdiği ilk ifadelerinde kendisine saldıran kişilerin yüzlerini göremediğini belirttiğini gözlemlemiştir. Daha sonra, farklı bir davada, K.G. fotoğraflar üzerinden, Ş.E. ile B.A.'yı kendisini vuran kişiler olarak teşhis etmiştir.

20. 11 Ağustos 2005 tarihinde görülen bir duruşmada, yargılamayı yürüten mahkeme, savcıya ve sanığa B. Ç.'ye mahkeme önünde soru yöneltilmesi talepleri olup olmadığını sormuştur. İki taraf da, B. Ç.'yi bizzat dinlemeden yargılamalara devam etme hususunda mutabık kalmışlardır. B. Ç.'nin hazırlık soruşturması ve diğer yargılamalarda (İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından verilen karar no. 1996/9 E., 1997/142 K) verdiği ifadeler duruşma sırasında okunmuştur. Kendisine söz konusu ifadelere ilişkin olarak soru yöneltildiğinde, başvuran aleyhindeki delilleri kabul etmemiştir.

21. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi, 4 Ekim 2005 tarihinde, başvuranın suçlarını sabit bulmuş ve Devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işlediği gerekçesiyle

Ceza Kanununun 125. maddesi uyarınca başvuranı mahkûm etmiştir. Mahkeme, başvuranı ömür boyu hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme, başvuranın mahkûmiyet kararını verirken, *diğerlerine ilaveten*, M. N. A.'nın ifadelerinin yanı sıra ceza yargılamalarında M. N. A., B. Ç. ve S. K. aleyhlerinde toplanılan ilgili delilleri de esas almıştır. (İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından verilen karar no. 1996/9 E., 1997/142 K).

22. Aynı gün, başvuranın avukatı söz konusu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Başvuran, 6 Ekim 2005 tarihinde, yargılamayı yürüten mahkemenin kararına karşı tek sayfalık bir temyiz dilekçesi ibraz ederek mahkûmiyetinin adil olmadığını öne sürmüştür.

23. Başvuranın avukatı, 7 Şubat 2007 tarihinde, *diğerlerine ilaveten*, M. N. A.'nın verdiği ifadelerin kendisi hakkında verilen tıbbi rapor ışığında güvenilir olmadığını savunan detaylı bir temyiz dilekçesi sunmuştur 8 Şubat 2006 tarihinde başvuranın diğer avukatı ise başka bir temyiz dilekçesi sunarak, *diğerlerine ilaveten*, yargılamayı yürüten mahkemenin başvuranın mahkûm edildiği suçla ilişkin maddi unsurları ortaya koyamadığını belirtmiştir.

24. Yargıtay, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni Ceza Kanunu'nun başvuran lehine hükümler içerip içermediği hususunun belirlenmesi amacıyla, 14 Şubat 2006 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Son yapılan yasal değişiklikler ışığında İzmir Ağır Ceza Mahkemesi davayı tekrar incelemiştir.

25. 13 Haziran 2006 tarihinde görülen bir duruşmada, başvuranın avukatı M. N. A.'nın mahkeme önünde bizzat ifade vermesi için yargılamayı yürüten mahkemeden tevsi-i tahkikat yapmasını talep etmiştir. Ancak, ulusal mahkeme aynı talebin önceden incelenip reddedilmesi gerekçesiyle söz konusu talebi reddetmiştir.

26. Aynı gün, İzmir Ağır Ceza Mahkemesi bütünüyle dava dosyasına dayanarak Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca başvuranın suçlarını sabit bulmuş ve başvuranı ömür boyu hapis cezasına mahkûm etmiştir.

Mahkeme, kararı alırken, *diğerlerine ilaveten* şu delilleri dikkate almıştır: M. N. A. ve A. K.'nin farklı yargılamalarda vermiş oldukları ifadeler; M. N. A.'nın Siirt Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde verdiği ifadeler; B. Ç.'nin ifadeleri; Mehmet Ali Türk'ün polise, savcılığa ve sorgu hâkimine verdiği ifadeleri; ve M.N.A.'nın ifadelerinin bulunduğu ifadeli yer gösterme tutanakları.

27. Dava dosyası, yargılamayı yürüten mahkemenin 13 Haziran 2006 tarihli kararına karşı başvuran ve avukatı tarafından yapılan temyiz başvurularının içeriğine dair herhangi bir bilgi içermemektedir. Başvurandan yargılamalar sırasında sunduğu temyiz dilekçelerini ibraz etmesi istenildiğinde, başvuranın avukatı 4 Ekim 2005, 6 Ekim 2005, 8 Şubat 2006 ve 4 Ocak 2007 tarihli olmak üzere dört adet temyiz dilekçesini Mahkeme'ye sunmuştur.

28. 19 Aralık 2006 tarihinde Yargıtay'da başvuranın avukatının da katıldığı bir duruşma görülmüş ve Yargıtay yargılamayı yürüten mahkemenin kararını onamıştır. Yargıtay, kararını 27 Aralık 2006 tarihinde tefhim etmiştir.

29. Başvuran, 8 Ocak 2007 tarihli bir mektubu Yargıtay'a göndererek, yargılamalarının tamamen adil olmadığı hususunda şikâyette bulunmuştur.

ŞİKÂYET

Başvuran, Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (d) maddesi uyarınca, ifadelerinin mahkûmiyetine karar verilmesinde önemli rolü olan M. N. A.'ya soru yöneltilmediğinden şikâyetçi olmuştur. Bu bağlamda, başvuran, İzmir Ağır Ceza Mahkemesi'nin tanığın akli denge bozukluğunu dikkate almadan vekâleten alınan ifadelerine dayanarak kendisi hakkında mahkûmiyet kararı aldığını öne sürmüştür.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Başvuranın, ifadelerinin mahkûmiyetine karar verilmesinde önemli bir rolü olan M. N. A.'ya soru yöneltilmediği iddiası

30. Başvuran, yargılamayı yürüten mahkemenin M. N. A.'nın bizzat ifadesini almadığından dolayı adil yargılanma hakkının ihlal ettiğini savunmuştur.

31. Sözleşme'nin 6. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) mahkeme tarafından, (...) adil yargılanma hakkına sahiptir.

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

(d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;...”

32. Başvuranın şikâyetlerinin kabul edilebilirliğine ilişkin olarak; Hükümet, ulusal mahkemelerin sadece M.N.A.'nın ifadelerine dayanmadığını bununla birlikte tanık S.K. ile B.Ç. ve sanık Mehmet Ali Türk'ün ifadelerinin de dâhil olduğu diğer delilleri de dikkate aldığını belirtmiştir. Bu bağlamda, Hükümet Mahkeme'nin başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olarak değerlendirmesini talep etmiştir.

33. Davanın esasına ilişkin olarak; Hükümet, M. N. A.'nın ifadesinin 17 Aralık 2004 tarihinde görülen duruşmada okunduğunu ve başvuranın bu esnada bu ifadelere karşı çıkma imkânı olduğunu savunmuştur. Son olarak, başvuran M. N. A.'nın bizzat ifade vermesine ilişkin bir talebi ne yargılamayı yürüten mahkeme nezdinde ne de Yargıtay nezdinde belirtmiştir. Hükümete göre, bir başvuran tanığa soru yöneltilme hakkını

kullanmamaya karar vermişse, tanığın sanık huzurunda dinlenmemesi bu hakkın ihlalini teşkil etmez.

34. Başvuran, herhangi bir görüş ibraz etmemiştir.

35. Tanıkların davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkına ilişkin olarak genel ilkeler Büyük Daire'nin *Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık* ([BD], no. 26766/05 ve 22228/06, AİHM 2011) ve *Schatschaschwili/Almanya* ([BD], no. 9154/10, § 100, AİHM 2015) kararlarında bulunabilir.

36. Aşağıda belirtilen nedenlerden dolayı şikâyetin her halükarda kabul edilemez olduğu görüşünde olan Mahkeme, başvuranın suçlu olduğunu gösteren kalan deliller ışığında başvurunun kabul edilemezliğine ilişkin olarak Hükümet'in itirazını incelemenin gerekli olduğunu düşünmemektedir.

37. Mahkeme, Hükümet'in başvuranın yargılamayı yürüten mahkeme ya da Yargıtay nezdinde M. N. A.'nın bizzat ifade vermesi talebinde bulunmadığına dair görüşlerine dikkat çekmektedir. Ancak, Hükümet ilgili argümanını görüşlerinin "esaslar" başlığı altında öne sürmüş ve Mahkeme'ye doğrudan başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmemesinden dolayı kabul edilemez olarak değerlendirmesi talebinde bulunmamıştır. Bu nedenle, Mahkeme somut davanın bu temelde kabul edilemez olarak değerlendirilemeyeceği görüşündedir.

38. Buna ek olarak, Mahkeme başvuranın sadece yargılamayı yürüten mahkemeden 13 Haziran 2006 tarihinde görülen son duruşmada M. N. A.'nın bizzat sorgulanması talebinde bulunduğunu gözlemler. Bu duruşmadan önce, başvuran sadece M. N. A.'nın depresyondan muzdarip olduğunu ileri sürerek tanığın verdiği ifadelerin içeriğine karşı çıkmıştır.

39. Ek olarak, başvurandan yargılamalar sırasında sunduğu temyiz dilekçelerini Mahkeme'ye ibraz etmesi istenildiğinde, başvuran 4 Ekim 2005, 6 Ekim 2005, 8 Şubat 2006 ve 4 Ocak 2007 tarihli olmak üzere dört adet temyiz dilekçesi sunmuştur. Ancak, söz konusu temyiz dilekçelerinin

hiçbiri 13 Haziran 2006 tarihli yargılamayı yürüten mahkeme kararı aleyhinde yapılmamıştır. Her halükarda yapılan başvurulardan hiçbiri M. N. A.'nın yargılamayı yürüten mahkeme nezdinde bizzat sorgulanması talebini içermemektedir fakat bu husus konusunda başvuran Mahkeme önünde şikâyetinde bulunmaktadır. Bu itibarla, Mahkeme başvuranın yargılamayı yürüten mahkemenin M. N. A.'nın bizzat ifadesini almaması konusunda Yargıtay nezdinde şikâyetinde bulunmadığını gözlemler.

40. Mahkeme, yukarıda anılan hususlar ışığında ve elinde bulunan belgeleri göz önünde bulundurarak, başvuranın, yargılamayı yürüten mahkeme önünde M. N. A.'ya bizzat soru yönelmediğine yönelik şikâyetini ispatlayamadığı kanısındadır.

41. Dolayısıyla, başvuru açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4. maddesi uyarınca reddedilmelidir.

B. Yargılamayı yürüten mahkemenin, başvuranı mahkûm ederken M. N. A.'nın akli dengesini göz önünde bulundurmaması

42. Başvuran, ek olarak yargılamayı yürüten mahkemenin mahkûmiyet kararını verirken M. N. A.'nın ifadelerini esas almasına rağmen ilgili kişinin akli sağlığını dikkate almadığını öne sürmüştür.

43. Hükümet, M. N. A.'nın ilk ifadesini 21 Kasım 1995 tarihinde polise verdiğini ve bu tarihin akli dengesi hakkındaki tıbbi raporun verildiği 3 Aralık 2002 tarihinden çok önce olduğunu yinelemiştir. Ek olarak, M. N. A.'nın ikinci ifadesi ise, yargılamayı yürüten mahkemenin istinabe yazısı üzerine Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'nde davaya konu raporun verilme tarihinden iki yıl sonra 19 Ağustos 2004'de alınmıştır. Bu nedenle, M. N. A.'nın ifadelerinin doğruluğunu şüpheye düşürecek hiçbir gerekçe bulunmamış ve sonuç olarak da yargılamayı yürüten mahkeme bu hususta hiçbir değerlendirmede bulunmamıştır.

44. Başvuran, herhangi bir görüş ibraz etmemiştir.

45. Daha önce birkaç defa da belirttiği üzere, Mahkeme bir tanığın sağlık durumunun ya da hastanede tedavi görüyor olmasının, mahkemede bulunmaması ve yargılama öncesi ifadelerinin mahkemede delil olarak okunması için geçerli bir neden olduğunu kabul etmektedir (örneğin bk., *Lawless/Birleşik Krallık* (k.k.), no. 44324/11, 16 Ekim 2012, ve *Bobes/Romanya*, no. 29752/05, § 39, 9 Haziran 2013). Ancak, Mahkemenin *Zadumov/Rusya* (no. 2257/12, § 54, 12 Aralık 2017) kararında hükmettiği gibi, bu gibi gerekçelerin ulusal mahkemeler tarafından kabul edilmesi için mahkemeler kişinin tıbbi geçmişine değil davanın görüldüğü süre zarfındaki sağlık durumunu esas almalıdır.

46. Somut davada, Mahkeme, başvuranın avukatının M. N. A.'nın depresyondan mağdur olduğunu belirten Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'nin 3 Aralık 2002 tarihli raporunu 26 Ağustos 2004 tarihinde görülen duruşmada ibraz ettiğine dikkat çeker. Ancak, M. N. A. söz konusu raporun verilmesinden yaklaşık iki yıl sonra 19 Ağustos 2004 tarihinde Siirt Ağır Ceza Mahkemesi önünde ifade vermiştir. Mahkeme, M. N. A.'nın hastalığının niteliğini ve tıbbi raporun verildiği tarihte M. N. A.'nın Siirt Ağır Ceza Mahkemesi önünde ifade verdiği tarih arasında geçen uzun süre zarfını göz önünde bulundurarak, söz konusu rapor ile M. N. A.'nın verdiği ifadenin güvenilirliği arasındaki bağın oldukça zayıf olduğunu düşünmektedir (karşılaştırınız, yukarıda anılan, *Zadumov*, § 53). Ek olarak, yargılamaları yürüten mahkeme, başvuranın mahkûmiyet kararını verirken, *diğerlerine ilaveten* daha önce 1995 yılında M. N. A. tarafından verilen ve başvurunu suçlayıcı ifadeler içeren ifadeler ile birlikte tanık S. K. ve B. Ç.'nin ifadelerine de dayanmıştır.

47. Yukarıda anılan hususlar ışığında; Mahkeme, başvuranın bu başlık altındaki şikâyetinin özü itibariyle, öncelikle ulusal mahkemelerin alanı kapsamında olan delillerin incelenmesi ve değerlendirilmesi ile alakalı olduğunu düşünmektedir. Normal şartlarda Mahkeme, ulusal mahkemelerin ellerinde bulunan delillere, bulgulara ya da değerlendirmelere verdikleri

önem gibi hususları incelememektedir. Mahkeme, dördüncü derece bir mahkeme olarak hareket etmemelidir. Bu yüzden Mahkeme Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi uyarınca, ulusal mahkemelerin bulguları keyfi ya da açıkça mantıksız olmadığı sürece, ulusal mahkemelerin bu husustaki değerlendirmelerini sorgulamayacaktır (bk. *Moreira Ferreira/Portekiz* (no. 2) [BD], no. 19867/12, § 83 (b), 11 Temmuz 2017).

48. Yukarıda anılan kapsam dâhilinde Mahkeme'nin sınırlı rolü, davanın kendine özgü koşulları ve M. N. A. tarafından verilen ifadelerin güvenilirliğine ilişkin başka savunulabilir bir iddianın olmaması göz önünde bulundurulduğunda; Mahkeme, ulusal mahkeme kararlarının Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi tarafından güvence altına alınan adil yargılanma şartlarını karşıladığı görüşündedir.

49. Dolayısıyla, başvuranın şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddeleri uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup, 14 Şubat 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Paul Lemmens
Başkan